

שאלון פיתרון בעיות (מורים)

פרצקר דרורה, 1991

הידע בו משתמשים מורים לפתרון בעיות הוראה וחינוך

דרורה פרצקר

עבודת גמר המרגשת כמילוי חלק מהדרישות

לקבלת תואר מוסמך

אוניברסיטת חיפה

בית הספר לחינוך

החוג לחינוך

יולי 1991

נספח מס' 1 – שאלון למורים

מורה יקר/ה ,

במסגרת הנסיונות הרבים הנעשים לקידום ההוראה, מבקשים אנו ללמוד על הדרכים בהן נוקטים מורים בפתרון בעיות חינוך והוראה, נודה לך, אם תואילי לשתף עמנו פעולה בניסיונות אלה ולמרא שאלון זה.

השאלון הוא אנונימי:

אין לשאלות תשובות נכונות או בלתי נכונות, לכן אתה מתבקשת לענות עליו על-פי דעתך האישית. אנא, מלאי בקפדנות אחר ההוראות.

אנו מודים לך על שיתוף הפעולה !

המרכז למנהל ולהערכה בחינוך

בית- הספר לחינוך, אוניברסיטת חיפה

לאחר שמלאת את השאלון תוכלי למסור אותו למזכירות

בית ספרך או לשלוח אותו לכתובת הבאה : דרורה פריצקר

מרגלית 54

חיפה\34464

אנא. מלאי את השאלון ללא דיחוי.

תודה !

פרטי רקע

קראי נא בעיון את הפריטים הבאים וסמלי X במקומות המתאימים.

4. מקום עבודה. 5. אם הנך מלמד/ת בביס"ס ציין/י, בבקשה.

1) גן ילדים	1) תיכון נזקיף
2) בי"ס יסודי	2) תיכון עיוני
3) חטיבת ביניים	3) תיכון מקצועי
4) חטיבה עליונה	4) תיכון חקלאי

7. השכלה

- (1) תיכונית
 (2) סמינר
 (3) B.A.
 (4) M.A.
 (5) אחרת

6. הכיתות בהן אתה מלמד/ת

- (1) גן טרום חובה
 (2) גן חובה
 (3) א' – ג'
 (4) ד' – ו'
 (5) ז' – ט'
 (6) י' – י"ב

8. שנות ותק בהוראה

- (1) 1-3
 (2) 4-7
 (3) 8-14
 (4) 15-20
 (5) 21 ומעלה

נא להפוך את הדף.

פתרון בעיות חינוך והוראה

שאלון

מורה יקרלה, לפניך שמונה מצבים, בהם נתקלים מורים בעבודתם. לאחר כל מצב מובאות מספר שאלות. אנא, עיניי במצבים והתייחסי לשאלות, כמבוקש.

מצב א'

הנך מתבקשת ללמד נושא מסויים על פי תוכנית הלימודים, יחד עם זאת אתה יודעת שתוכן הנושא אינו מעניין את התלמידים בכיתתך. באיזו משתי ההחלטות הבאות תנקוטי? סמאי עיגול מסביב ל-א' או ל-ב' בהתאם לבחירתך.

א. אלמד את הנושא שבתוכנית הלימודים. ב. אלמד נושא אחר לפי העניין של התלמידים

לפניך רשימה של מקורות\ סוגי ידע אחדים. ציניי נא, באיזו מידה הסתמכת על כל אחד ממקורות\ סוגי הידע הללו, כשבחרת באחת מן ההחלטות הנ"ל. התייחסי לכל פריט בנפרד ע"י סימון עיגול מסביב למספר המתאים.

בכלל לא	במידה מועטה	במידה מסויימת	במידה רבה	במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	1. תיאורת חינוכית שלמדת
1	2	3	4	5	2. עקרונות שלפיהם פועלים מורים בד"כ
1	2	3	4	5	3. ניסיון אישי קודם שלך
1	2	3	4	5	4. רעיון ספונטני שעלה בדעתך
1	2	3	4	5	5. הרצאות ששמעת

לאחר שצינת באיזו מידה הסתמכת על כל אחד מסוגי הידע דלעיל, ציניי על איזה מהם הסתמכת ביותר. הקפי בעיגול את המספר שמימין למקור עליו הסתמכת ביותר. (הקפי מקור אחד מתוך השישה).

לפניך שתי דרכי התייחסות אפשריות לשאלת הבילוי של התלמידים במסובות הכיתתיו מחוץ למסגרת ביה"ס. ציין/י באיזור מידה נראית לך כל אחת מן הדרכים הללו מתאימה. התייחסות.

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	א. דרך שיטתית ומובנית
5	4	3	2	1	ב. דרך של שיעור פתוח, הבנוי על נושאים ובעיות שעולים במהלכו

מצב ב'

תוכנית הלימודים מציעה לך בחירה בין כמו כמה נושאים. כל הנושאים חשובים בעיניך באותה מידה, אבל אתה יודעת שיש באחד הנושאים כדי לפתח חשיבה בעיקר. ובשני יש כדי לחנך לערכים בעיקר, באיזה נושא תבחר? סמן עיגול מסביב ל – א' או ל- ב' התאם לבחירתך.

א. אבחר בנושא. שיש בו
כדי

ב. אבחר בנושא, שיש בו

כדי לפתח חשיבה בעיקר. לחנך לערכים.

לפניך רשימה של מקורות\ סוגי ידע אחדים . ציין/י נא, באיזו מידה הסתמכת על כל אחד ממקורות\ סוגי הידע הללו, כשבחרת באחת מן ההחלטות הנ"ל. התייחס/י לכל פריט בנפרד ע"י סימון עיגול מסביב למספר המתאים .

בכלל לא	במידה מועטה	במידה מסויימת	במידה רבה	במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	1. תיאורת חינוכית שלמדת
1	2	3	4	5	2. עקרונות שלפיהם פועלים מורים בד"כ
1	2	3	4	5	3. ניסיון אישי קודם שלך
1	2	3	4	5	4. רעיון ספונטני שעלה בדעתך
1	2	3	4	5	5. הרצאות ששמעת
1	2	3	4	5	6. ההדגשים הניתנים בבית הספר

לאחר שציינת באיזור מידה הסתמכת על כל אחד מסוגי הידע דלעיל , ציין על איזה מהם הסתמכת ביותר. הקףי בעיגול את המספר שמימין למקור עליו הסתמכת ביותר. (הקפי מקור אחד מתוך השישה).

לפניך שתי דרכיהתייחסות אפשריות לשאלת הבילוי של התלמידים במסובות הכיתתיו מחוץ למסגרת ביה"ס. ציין באיזור מידה נראית לך כל אחת מן הדרכים הללו מתאימה . התייחסות.

בכלל לא	במידה מועטה	במידה מסויימת	במידה רבה	במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	א. דרך שיטתית ומובנית
1	2	3	4	5	ב. דרך של שיעור פתוח, הבנוי על נושאים ובעיות שעולים במהלכו

מצב ג'

לפניך שתי דרכים להוראת נושא מתוך תוכנית הלימודים . אחת פרונטלית ושנייה עבודה בקבוצות. אתה יודעת שלא תוכלי לנקוט בשתי הדרכים כי הזמן שעומד לרשותך מצומצם. באיזו דרך תנקוטי ? סמני עיגול מסביב ל- א' או ל- ב' בתאם לבחירתך.

א. בדרך פרונטלית ב. בדרך של עבודה בקבוצות

לפניך רשימה של מקורות סוגי ידע אחדים . ציני נא, באיזו מידה הסתמכת על כל אחד ממקורות סוגי הידע הללו , כשבחרת באחת מן ההחלטות הנ"ל . התייחסי לכל פריט בנפרד ע"י סימון עיגול מסביב למספר המתאים

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	1. תיאורת חינוכית שלמדת
5	4	3	2	1	2. עקרונות שלפיהם פועלים מורים בד"כ
5	4	3	2	1	3. ניסיון אישי קודם שלך
5	4	3	2	1	4. רעיון ספונטני שעלה בדעתך
5	4	3	2	1	5. הרצאות ששמעת
5	4	3	2	1	6. ההדגשים הניתנים בבית הספר

לאחר שצינת באיזור מידה הסתמכת על כל אחד מסוגי הידע דלעיל , ציני על איזה מהם הסתמכת ביותר. הקפי בעיגול את המספר שמימין למקור עליו הסתמכת ביותר. (הקפי מקור אחד מתוך השישה).

לפניך שתי דרכי התייחסות אפשריות לשאלת הבילוי של התלמידים במסובות הכיתתיו מחוץ למסגרת ביה"ס. ציין/י באיזור מידה נראית לך כל אחת מן הדרכים הללו מתאימה . התייחסות.

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	א. דרך שיטתית ומובנית
5	4	3	2	1	ב. דרך של שיעור פתוח, הבנוי על נושאים ובעיות שעולים במהלכו

מצב ד'

בישיבת מורים עלתה לדיון השאלה של הערכת הישגים. מורים אחרים גרסו, שיש להעריך את הישגיהם הלימודיים של התלמידים לפי רמתם האישית, ואילו אחרים חשבו שיש להעריך את הישגים הלימודיים לפי רמתם של התלמידים יחסית לרמת הכיתה. כיצד היית נוהג/ת את/ה סמנ' עיגול מסביב ל- א' או ל- ב' בהתאם לבחירתך.

- א. יש להעריך את הישגי התלמידים
התלמידים לפי
לפי רמתם האישית.
- ב. יש להעריך את הישגי
רמתם יחסית לרמת הכיתה.

לפניך רשימה של מקורות\ סוגי ידע אחדים. ציין/י נא, באיזו מידה הסתמכת על כל אחד ממקורות\ סוגי הידע הללו, כשבחרת באחת מן ההחלטות הנ"ל. התייחס/י לכל פריט בנפרד ע"י סימון עיגול מסביב למספר המתאים

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	1. תיאורת חינוכית שלמדת
5	4	3	2	1	2. עקרונות שלפיהם פועלים מורים בד"כ
5	4	3	2	1	3. ניסיון אישי קודם שלך
5	4	3	2	1	4. רעיון ספונטני שעלה בדעתך
5	4	3	2	1	5. הרצאות ששמעת
5	4	3	2	1	6. ההדגשים הניתנים בבית הספר

לאחר שציינת באיזור מידה הסתמכת על כל אחד מסוגי הידע דלעיל, ציין/י על איזה מהם הסתמכת ביותר. הקף/י בעיגול את המספר שמימין למקור עליו הסתמכת ביותר. (הקפי מקור אחד מתוך השישה).

לפניך שתי דרכיחתייחסות אפשריות לשאלת הבילוי של התלמידים במסובות הכיתתיו מחוץ למסגרת ביה"ס. ציין/י באיזור מידה נראית לך כל אחת מן הדרכים הללו מתאימה . התייחסות.

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	א. הקרטיונים של הערכת הישגים הינם קבועים ומוחלטים
5	4	3	2	1	ב. הקרטיונים של הערכת הישגים לימודיים הינם גמישים וניתנים לשינוי

מצב ה'

שתי מורות שהתכוננו לקראת החגיגה השכנית בכיתותיהן, היו חלוקות בדיעותיהן בנושא חלוקת התפקידים בין התלמידים. שרה גרסה, שהחגיגה צריכה להיות מלוטשת, לכן טבעי הדבר, שתלמידים המיטיבים לקרא ולשתק יקבלו בה תפקידים חשובים יותר. חנה טענה שיש לחלק את התפקידים בין הילדים עד כמה שאפשר באופן שווה, גם אם זה יהיה על חשבון ה"תוצר" המגומר. באיזה אפשרות תבחר/י את/ה? סמן/י עיגול מסביב ל- א' או ל- ב' בהתאם לבחירתך.

- א. אתן תפקידים חשובים יותר לתלמידים המיטיבים לקרא ולשתק.
ב. אחלק את התפקידים בין התלמידים עד כמה שאפשר באופן שווה.

לפניך רשימה של מקורות סוגי ידע אחדים. ציין/י נא, באיזו מידה הסתמכת על כל אחד ממקורות סוגי הידע הללו, כשבחרת באחת מן ההחלטות הנ"ל. התייחס/י לכל פריט בנפרד ע"י סימון עיגול מסביב למספר המתאים

בכלל לא	במידה מועטה	במידה מסויימת	במידה רבה	במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	1. תיאורת חינוכית שלמדת
1	2	3	4	5	2. עקרונות שלפיהם פועלים מורים בד"כ
1	2	3	4	5	3. ניסיון אישי קודם שלך
1	2	3	4	5	4. רעיון ספונטני שעלה בדעתך
1	2	3	4	5	5. הרצאות ששמעת
1	2	3	4	5	6. ההדגשים הניתנים בבית הספר

לאחר שצינת באיזור מידה הסתמכת על כל אחד מסוגי הידע דלעיל, ציין/י על איזה מהם הסתמכת ביותר. הקף/י בעיגול את המספר שמימין למקור עליו הסתמכת ביותר. (הקף/י מקור אחד מתוך השישה).

. לפניך שתי דרכיהתייחסות אפשריות לשאלת הבילוי של התלמידים

 במסיבות הכיתתיו מחוץ למסגרת ביה"ס. ציין/י באיזור מידה נראית לך כל

אחת מן הדרכים הללו מתאימה . התייחסות.

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	א. דרך שיטתית ומובנית
5	4	3	2	1	ב. דרך של שיעור פתוח, הבנוי על נושאים ובעיות שעולים במהלכו

מצב ו'

כדיון שעלה בענייני משמעת הועלתה הבעייה של הילדים המרבים לאתר לשיעורים יוספה טענה, שיש לאסור את כניסתם של המאחרים לשיעור אליו אחרו, ואילו רות טענה, שיש להתיר להם להיכנס. באיזור משתי הגישות תנקוטי/ ? סמנ/ עיגול מסביב ל- א' או ו- ב' בהתאם לבחירתך.

א. אאסור את כניסתם של המאחרים
 ב. אתיר להם להיכנס .
 לשיעור אליו אחרו.

לפניך רשימה של מקורות\ סוגי ידע אחדים . ציין/י נא, באיזו מידה הסתמכת על כל אחד ממקורות\ סוגי הידע הללו, כשבחרת באחת מן ההחלטות הנ"ל .
התייחס/י לכל פריט בנפרד ע"י סימון עיגול מסביב למספר המתאים

בכלל לא	במידה מועטה	במידה מסויימת	במידה רבה	במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	1. תיאורת חינוכית שלמדת
1	2	3	4	5	2. עקרונות שלפיהם פועלים מורים בד"כ
1	2	3	4	5	3. ניסיון אישי קודם שלך
1	2	3	4	5	4. רעיון ספונטני שעלה בדעתך
1	2	3	4	5	5. הרצאות ששמעת
1	2	3	4	5	6. ההדגשים הניתנים בבית הספר

לאחר שצינת באיזור מידה הסתמכת על כל אחד מסוגי הידע דלעיל , ציין*י* על איזה מהם הסתמכת ביותר. הקפ*י* בעיגול את המספר שמימין למקור עלין הסתמכת ביותר. (הקפ*י* מקור אחד מתוך השישה).

לפניך שתי דרכיהתייחסות אפשריות לשאלת הבילוי של התלמידים במסיבות הכיתתיו מחוץ למסגרת ביה"ס. ציין*י* באיזור מידה נראית לך כל אחת מן הדרכים הללו מתאימה . התייחסות.

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	א. בדרך אחידה וחד משמעית
5	4	3	2	1	ב. בגמישות ובהתאם לכל מקרה ומקרה

מצב ז'

בישיבת מורים הסכימו המורים שחלה התרופפות במשמעת . ילדים אינם ממלאים אתר תקנות ביה"ס וגוררים בכך ילדים אחרים . היו מורים שסברו שיש להגדיר ולהבהיר את מערכת הכללים והתקנות בנושא הענישה . אחרים טענו שאין קשר להתרופפות המשמעת עם הגדרת הכללים ו הבהרתם בלבד . באיזו משתי ההחלטות תנקוט/י את/ה סמנ/י עיגול מסביב ל- א' או ו ל- ב' בהתאם לבחירתך.

אגדיר את חוקי הענישה ואבהירם. ב. אחשוב על דרכים נוספות לטיפול בבעיה

לפניך רשימה של מקורות\ סוגי ידע אחדים . ציין/י נא, באיזו מידה הסתמכת על כל אחד ממקורות\ סוגי הידע הללו , כשבחרת באחת מן ההחלטות הנ"ל . התייחס/י לכל פריט בנפרד ע"י סימון עיגול מסביב למספר המתאים

בכלל לא	במידה מועטה	במידה מסויימת	במידה רבה	במידה רבה מאוד	
1	2	3	4	5	1. תיאורת חינוכית שלמדת
1	2	3	4	5	2. עקרונות שלפיהם פועלים מורים בד"כ
1	2	3	4	5	3. ניסיון אישי קודם שלך
1	2	3	4	5	4. רעיון ספונטני שעלה בדעתך
1	2	3	4	5	5. הרצאות ששמעת
1	2	3	4	5	6. ההדגשים הניתנים בבית הספר

לאחר שצינת באיזור מידה הסתמכת על כל אחד מסוגי הידע דלעיל , ציין*י* על איזה מהם הסתמכת ביותר. הקף*י* בעיגול את המספר שמימין למקור עליו הסתמכת ביותר. (הקפ*י* מקור אחד מתוך השישה).

. לפניך שתי דרכיהתיחסות אפשריות לשאלת הבילוי של התלמידים במסיבות הכיתתיו מחוץ למסגרת ביה"ס. ציין*י* באיזור מידה נראית לך כל אחת מן הדרכים הללו מתאימה . התייחסות.

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	א. בדרך אחידה וחד משמעית
5	4	3	2	1	ב. ברכים שונות ומוגנות

מצב ח'

בישיבת מורים עלה לדיון נושא הבילוי של התלמידים במסיבות כיתתיות בחוץ למסגרת בית הספר. נשמעו שתי דעות. לפי דעת אחת, צריכה צורת הבילוי להיות מעוגנת במטרות החינוכיות של בית הספר. ואילו לפי דעה שנייה צריכה צורת הבילוי להיות מעוגנת בעניין של התלמידים. באיזו משתי הדעות אתה מצדד/ת יותר? סמן/י עיגול מסביב ל- א' או ל- ב' בהתאם לבחירתך.

א. הארוע צריך להיות מעוגן במטרת החינוכיות של ביה"ס.

 ב. הארוע צריך להיות מעוגן אך ורק בעניין של התלמידים.

לפניך רשימה של מקורות סוגי ידע אחדים. ציין/י נא, באיזו מידה הסתמכת על כל אחד ממקורות סוגי הידע הללו, כשבחרת באחת מן ההחלטות הנ"ל. התייחס/י לכל פריט בנפרד ע"י סימון עיגול מסביב למספר המתאים

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	1. תיאורת חינוכית שלמדת
5	4	3	2	1	2. עקרונות שלפיהם פועלים מורים בד"כ
5	4	3	2	1	3. ניסיון אישי קודם שלך
5	4	3	2	1	4. ריון ספונטני שעלה בדעתך
5	4	3	2	1	5. הרצאות ששמעת
5	4	3	2	1	6. ההדגשים הניתנים בבית הספר

לאחר שצינת באיזור מידה הסתמכת על כל אחד מסוגי הידע דלעיל , ציין*י* על איזה מהם הסתמכת ביותר. הקפ*י* בעיגול את המספר שמימין למקור עליו הסתמכת ביותר. (הקפ*י* מקור אחד מתוך השישה).

לפניך שתי דרכיהתייחסות אפשריות לשאלת הבילוי של התלמידים במסיבות הכיתתיו מחוץ למסגרת ביה"ס. ציין*י* באיזור מידה נראית לך כל אחת מן הדרכים הללו מתאימה . התייחסות.

במידה רבה מאוד	במידה רבה	במידה מסויימת	במידה מועטה	בכלל לא	
5	4	3	2	1	א. בדרך אחידה על פי המטרות החינוכית של בית הספר
5					

1. שאלון למורים (נספח מס' 1)

חובה שאלון ארועים שנבנה במיוחד לצורך מחקר זה- השאלון בודק דפוסי ידע וסגנונית הוראה (= סגנונית התייחסות). מטרת השאלון היתה לברר מהם דפוסי הידע שמשמשים בהם מורים לצורך פתרון בעיות הוראה וחינוך, ואיזה סגנון התייחסות (סגור/ פתוח) הם מעדפים.

לשאלון שני חלקים :

חלק א' – נתוני רקע של אוכלוסיית המחקר

חלק ב' – ארועים

בחלק זה 8 ארועים. כל ארוע מיצג בעיה מתחום ההוראה או מתחום החינוך, על פי החלוקה הבאה : 4 אירועים מתחום ההוראה ו- 4 ארועים מתחום החינוך.

התרשים הבא מתאר את חלוקת תוכני האירועים בשאלון.

תרשים מס' 9 תוכני הארועים בשאלון המחקר

תחום הוראה	תחום חינוך
תוכנית לימודים (2)	חברתי (2)
דוכי הוראה (1)	משמעת (3)
הערכת הישגים (1)	
סה"כ ארועים (4)	(4)

הנבדק נתבקש להתייחס לארוע מארבע נקודות ראות:

להלן 4 נוקדות הראות :

1. נקיטת החלטה

בצד כל ארוע ניתנו שתי הצעות שונות אפשריות כפיתרון. הנבדק נתבקש לבחור אחת מהן.

להצעות פיתרון אלה לא נתייחס בניתוח התוצאות כי הן מתייחסות לתוכן ההחלטה ולא לאופן ההתייחסות אליה. תוכני ההחלטות אינם מעניינה של עבודה זו, אבל באמצעותם ביקשנו להתחקות אחר דפוסי הידע המנחים את ההחלטה.

2. התייחסות לדפוסי ידע

הנבדק נתבקש לציין באיזו מידה הסתמך על כל אחד מפריטי הידע המוצעים.

הנבדק נתבקש לתת ציון בסולם של 1-5 (מ"בכלל לא" עד "במידה רבה מאוד") לכל אחד מששת הפריטים.

פריטי הידע סוגו על ידינו ל- 3 דפוסי ידע על – פי החלוקה המוצגת בתרשים הבא.

תרשים מס' 10
סיווג הפריטים לדפוסים הידע

תאוריות חינוכיות שלמדת הרצאות ששמעת	ידע עיוני
ניסיון אישי קודם שלך רעיון ספונטני שעלה בדעתך	ידע אישי
עקרונות שלפיהם פועלים מורים בד"כ ההדגשים הניתנים בבית הספר	ידע של נורמות

בבסיס מיון זה הצענו שלוש קטגוריות, שניתן להתייחס אליהן כאל דפוסים שונים של ידע: דפוס עיוני, דפוס אישי ודפוס של נורמות. דפוס ידע אלה שאולים מן הספרות המקצועיות ואליהם התייחסנו בפרק "מושגי המחקר בזיקה לרקע העיוני" (עמ' 64).

את ייתאוריות חינוכיות שלמדת" ו " הרצאות ששמעת" איחדנו תחת הכותרת: "עיוני". את "ניסיון אישי קודם שלך" ו " רעיון ספונטני שעלה בדעתך" איחדנו תחת הכותרת: "אישי" (ידע נסיוני בעל אוריינטציה אישית). לא עשינו את ההבחנה הקיימת אצל אלבז בין אוריינטציה אישית לבין ניסיונית. מתוך מחשבה, שבכל ניסיון של הפרט קיים אלמנט אישי, המערב את התנסותו הוא ולא התנסות האחר.

"עוקרונות, שלפיהם פועלים מורים" ו- "ההדגשים הניתנים בית הספר" אוחדו לקטגוריית "ידע של נורמות".

3. ציין דופס הידע

בנוסף להתייחסות שנתבקשה בסולם המירווחי הופנתה גם שאלה מסוג "ברירה כפויה", בה נתבקש הנבדק להצביע על פריט הידע שעליו הסתמך ביותר בקבלו את החלטה, זאת, כדי להביא אותו לכלל החלטה ממוקדת יותר.

4. התייחסות לסגנונות הוראה

הבחנו בין שני סגנונות הוראה (סגנונות התייחסות). אחד "סגורה" ושני "פתוח", זאת במקביל למודל הריציונאל הטכני ולהתהליך הזרימה של החשיבה תוך כדי פעולה. הנבדק נתבקש לתת ציון בסולם הנע מ-1-5. (מ"בכלל לא" עד "במידה רבה מאוד") לכל אחד משני הסגנונות המוצעים.

בדיקת השאלון

השאלון עבר שורה של בדיקות. שופטים (מורים – סטודנטים ל M.A. שלמדו את הנושא), אישרו את הרלוונטיות של מימדי הניתוח ושל הקטגוריות שהוצעו לשאלות המחקר ולמטרתו.

פריטי הידע המוצעים סווגו ע"י השופטים לידע עיוני, אישי ולידע של נודמות. והיתה תמימות דעים בקשר לסיווג הנ"ל. כמו כן היתה הסכמה לגבי הייצוג של סגנונות ההוראה המוצעים. סגנונות אלה ייצגו על פי דעת השופטים סגנון התייחסות פתוח וסגנון התייחסות סגור.

לבדיקת מהימנות בתוך תחומי ההואה והחינוך, השתמשנו בנוסתת ALPHA של קרונברך. בכל אחד מדפוסי הידע ובכל אחד מהתחומים נערך חישוב מדד אלפא של קרונברך לגבי שמונה הפריטים המייצגים את דפוס הידע המסויים בתחום (2 פריטים X 4 אירועים). נתקבלו התוצאות הבאות:

לוח 1: מקדמי אלפא לבדיקת מהימנות קטגוריות הידע

קטגוריות הידע	ALPHA של קרונברך בתחום החינוך	ALPHA של קרונברך בתחום ההוראה
ידע עיוני	.86	.77
ידע אישי	.81	.75
ידע של נורמות	.80	.78

כמו כן, נעשה ניתוח גורמים של כלל תשובות הנבדקים לשאלת ההתייחסות לדפוסי הידע (התייחסות מס' 2). ניתוח הגורמים אישר את סיווג האירועים לתחום החינוך וההוראה (ראה נספחים מב' 3, 4, 5).

2. שאלון לגבנות (נספח מס' 2)

שאלון זה תאם ביסודו לשאלון המורים. נעזרנו בגננת מפקחת שעיינה באירועים שהוצעו ובדקה התאמתם לסיטואציות בגן ילדים. הארועים אושרו על ידיה כאירועים היכולים להתרחש גם בגן הילדים, פה ושם הוצעו שיוניים קלים בניסוח.

ב. אוכלוסיית המחקר

במחקר השתתפו 199 גננות ומורים משישה מקומות יישוב בארץ: נצרת, מגדל העמק, עכו, עפולה, חצור הגלילית, וחיפה. מתוכם 36 גננות, 59 מורים מבתי ספר יסודיים, 46 מורים מחטיבת ביניים, 58 מורים מחטיבה עליונה.

ברצוננו להעיר שקבוצת המורים מחטיבת הביניים כוללת מורים אחדים העובדים גם בחטיבה העליונה. מאחר ורב שעות עבודתם של האחרונים היה בחטיבת הביניים ולא בחטיבה העליונה, איחדנו קבוצה זו עם המורים העובדים בחטיבת ביניים.

אוכלוסיית המחקר מתפלגת לקבוצות על פי משתני הרקע ועל בסיס שאלות המחקר באופן הבא :

- (1) 4 קבוצות על פי משתנה רמת גיל הלומדים, שהן :
 1. גן ילדים
 2. בי"ס יסודי
 3. חט"ב
 4. חט"ע
- (2) 2 קבוצות על פי משתנה רמת ההשכלה, שהן :
 1. השכלה סמינרית
 2. השכלא אקדמאית
- (3) 5 קבוצות על פי הוותק של המורה, שהן :
 1. 1-3 שנים
 2. 4-7 שנים
 3. 8-14 שנים
 4. 15-20 שנים
 5. 21 שנים ומעלה

להלן לוחות התפגלות כל האוכלוסייה על פי משתני הרקע.

ההשכלה הסמינרית בגן הילדים ובבי"ס יסודי. למעלה מ- 87% של הנבדקים בכל אחת משתי רמות הגיל הנ"ל היו בעלי השכלה סמינרית. אחוז גבוה יחסית של בעלי השכלה האקדמית בחט"ב ובחט"ע. למעלה מ- 70% של הנבדקים בחט"ב ו בחט"ע הינם בעלי השכלה אקדמאית.

לוח מס' 3 : התפלגות האוכלוסייה לפי ותק ורמת גיל הלומדים

סה"כ	21>	15-20	8-14	4-7	1-3		ותק
					%	מ	גיל לימודים
17.8	34.3	20.0	40.0	5.7		%	גן ילדים
35	12	7	14	2		מ	
29.4	32.8	17.2	15.5	22.4	12.1	%	בי"ס יסודי
58	19	10	9	13	7	מ	
23.4	21.7	15.2	30.4	15.2	17.4	%	חט"ב
46	10	7	14	7	8	מ	
29.4	19.0	13.8	37.9	22.4	6.9	%	חטי"ע
58	11	8	22	13	4	מ	
100	26.4	16.2	29.9	17.8	9.6	%	סה"כ
197	52	32	59	35	19	מ	

לוח 4: התפלגות האוכלוסייה לפי ותק והשכלה

ותק	השכ					
	1-3	4-7	8-14	15-20	21>	סה"כ
סמינר	11.0	17.4	30.3	16.5	24.8	58.6
	%					
מ	12	19	33	18	27	109
	58.6					
אקדמית	6.5	18.2	32.5	16.9	26.0	41.4
	%					
מ	5	14	25	13	20	77
סה"כ	9.1	17.7	31.2	16.7	25.3	100.0
	%					
מ	17	33	58	31	47	186

ג. איסוף הניתונים

הניתונים נאספו בחודשים מרץ אפריל 1989, (שנת הלימודים). הגנות והמורים מילאו את השאלונים בזמנם הפנוי. דף הנחיות מסביר היה צמוד לכל שאלון.